

Agnieszka Maroń

Sprawozdanie ze spotkania autorskiego z prof. zw. dr hab. Krystyną Heską-Kwaśniewicz, autorką książki "Tajemnicze ogrody 3. Rozprawy i szkice z literatury dla dzieci i młodzieży", Katowice, 19 maja 2014 r.

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy nr 2, 189-192

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

AGNIESZKA MAROŃ
*Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach*

**SPRAWOZDANIE ZE SPOTKANIA AUTORSKIEGO
Z PROF. ZW. DR HAB. KRYSYŃĄ HESKĄ-KWAŚNIEWICZ,
AUTORKĄ KSIĄŻKI *TAJEMNICZE OGRODY 3.*
ROZPRAWY I SZKICE Z LITERATURY DLA DZIECI I MŁODZIEŻY
KATOWICE, 19 MAJA 2014 R.**

19 maja 2014 r. w sali konferencyjnej Centrum Informatyki Naukowej i Biblioteki Akademickiej (CINIBA) w Katowicach spotkali się wszyscy, którym bliska jest piękna i wartościowa literatura dla niedorosłych. Impulsem do przybycia była możliwość spotkania z prof. zw. dr hab. Krystyną Heską-Kwaśniewicz – badaczką literatury dziecięcej i młodzieżowej – która w 2013 r. w serii „Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego”, opublikowała wyczekiwany przez czytelników trzeci tom trylogii *Tajemnicze ogrody. Rozprawy i szkice z literatury dla dzieci i młodzieży*. Najnowsza książka zamyka cykl zawierający rozważania autorki o wyjątkowych książkach, kształtujących wiele pokoleń oraz o znakomitych propozycjach współczesnego rynku wydawniczego wyróżniających się na tle innych dbałością o każdy szczegół warstwy literackiej i wizualnej.

W roli gospodarza wystąpiła Jadwiga Witek, rzecznik prasowy CINIBA, która rozpoczęła spotkanie, dziękując za przybycie autorce i wszystkim gościom, a byli wśród nich pracownicy i studenci Uniwersytetu Śląskiego, bibliotekarze, nauczyciele oraz wychowankowie prof. Heskiej-Kwaśniewicz. Po powitaniu, Jadwiga Witek przekazała głos, od lat współpracującej z Krystyną Heską-Kwaśniewicz, dr hab. Katarzynie Tałuć, która poprowadziła rozmowę z autorką *Tajemniczych ogrodów*, zadając pytania z pewnością nurtujące też wszystkich przybyłych na spotkanie. Autorka książki we wstępie napisała: „Każda literatura bowiem jest jak ogród, nie zawsze plewiony, czasem angielski, czasem francuski, ale zawsze piękny i zaskakujący, trzeba tylko poszukać w nim ścieżek i dróg” [Heska-Kwaśniewicz, 2013, s. 8], a rozmowa była wędrówką przez literackie ogrody przywołane w szkicach i rozprawach.

Krystyna Heska-Kwaśniewicz opowiadała o swoich twórczych inspiracjach i motywacjach. Wyznała, że najnowsza książka jest pokłosiem jej

własnych doświadczeń lekturowych, a także efektem odczytywania książek razem ze swoimi dziećmi i wnukami. Niemalająca popularność niektórych znanych od wielu lat książek oraz uniwersalność pewnych motywów literackich, objawiająca się stałym zainteresowaniem odbiorców z różnych pokoleń, sprawiła, że stały się one obiektem refleksji naukowej. Tematem jednego ze szkiców była m.in. książka, będąca stale obecna w życiu badaczki, dostarczająca jej nieustannie nowych wrażeń: *Kamienie na szaniec* Aleksandra Kamińskiego. Opowieść o wojennych losach harcerzy walczących w Szarych Szeregach, opiewająca ich odwagę, bohaterstwo i poświęcenie, jest według autorki przede wszystkim książką o braterstwie i służbie. I właśnie braterskiej postawy wobec przyjaciół i kolegów oraz służenia Ojczyźnie, mogą się uczyć z powieści Kamińskiego współcześni młodzi ludzie. Niestety z tych właśnie wartości został odarty najnowszy film Roberta Glińskiego, ze względu na tożsamość tytułu, uznawany za ekranizację *Kamieni na szaniec*. Powołując się na swoje wieloletnie badania nad powieścią, w tym lekturę i analizę archiwum Aleksandra Kamińskiego, prof. Heska-Kwaśniewicz wykazała błędy w konstrukcji fabuły tego filmu. Wielbicielom X Muzy zarekomendowała film Jana Łomnickiego z 1977 r. *Akcja pod Arsenalem* jako znacznie bliższy nie tylko pierwowzorowi literackiemu, ale przede wszystkim prawdzie historycznej. Wyraziła także nadzieję, że kolejne pokolenia młodych ludzi nadal będą sięgać po książkę Kamińskiego, będą śledzić losy Rudego, Alka i Zośki, aby zrozumieć, co znaczy braterstwo i dowiedzieć się czym jest służba.

Przedmiotem zainteresowania naukowego prof. Heskowej-Kwaśniewicz i tematem szkiców w jej najnowszej książce jest ogród literacki wyrosły na ziemi wielkopolskiej. Badaczka, zapytana przez K. Tałuc, co przyciąga jej uwagę do poznańskiego środowiska twórców, wymieniła nazwisko Emilii Kiereś oraz nazwę jednego z wydawnictw – Wydawnictwo Mila. Opowiedziała zebranych o działalności wydawniczej i ilustratorskiej malarki Elżbiety Krygowskiej-Butlewskiej, która stworzyła „lilipucią” oficynę Mila, aby rozpowszechnić twórczość przedwcześnie zmarłej poetki Emilii Waśniowskiej. W ten sposób rozpoczęła się przygoda z serią wydawniczą *Perelki Mili*, którą otworzyła książka Liliany Bardijewskiej. Jak mówi badaczka, seria gromadzi książki podobne do pereł: niewielkie, o dyskretnym blasku, ale doskonałe w formie. Krygowska-Butlewska współpracuje z wybitnymi autorkami książek dla dzieci: Zofią Beszczyńską, Wandą Chotomską, Joanną Kulmową i Joanną Papuzińską, których utwory sama ilustruje. Dzięki wrażliwości i wyczuciu artystki, powstałe książki są niezwykle. Stanowią przykład książek obrazkowych o pełnej jedności ikonolingwistycznej. W *Perelkach Mili* ilustracje opowiadają małym odbiorcom piękne historie, a tekst maluje przed ich oczami cudowne pejzaże i ogrody pełne skarbów i niezwykłości.

Kolejne skojarzenie prof. Heskowej-Kwaśniewicz z Poznaniem to młoda pisarka dla dzieci wywodząca się z domu o silnych tradycjach literackich – Emilia Kiereś. *Srebrny dzwoneczek* to jej pierwsza książka, która wydaje

się być prostą historią o dziewczynce spędzającej lato na wsi. Jednak jest to głęboka, nieco filozoficzna opowieść o kole, które nieustannie zatacza ludzkie życie. Poprzez lekturę krótkiej historii o jednych wakacjach dziecko ma szansę zetknąć się z tajemnicą istoty ludzkiego istnienia, wzbogacić się i dojrzeć. Dzięki pięknej, bogatej poetyckiej polszczyźnie pisarki czytelnik już od pierwszych stron książki czuje się jak w tajemniczym ogrodzie, w którym chce zostać jak najdłużej.

W rozmowie z K. Tałuc prof. Heska-Kwaśniewicz przywołała również postać pisarki Małgorzaty Musierowicz, która jest matką Emilii Kiereś. Twórczość Musierowicz była przedmiotem rozważań naukowych już w poprzednich tomach *Tajemniczych ogrodów*. W najnowszym tomie badaczka zestawiała jej książkę *Na gwiazdkę* z opowieściami o dzieciństwie Jezusa szwedzkiej pisarki z przełomu XIX i XX w. Selmy Lagerlöf. Choć *Legendy Chrystusowe* mają charakter apokryficznych opowieści i odnoszą się do wydarzeń umiejscowionych u początku naszej ery, czyli dwa tysiące lat wcześniej zanim Małgorzata Musierowicz postanowiła stworzyć poradnik, w którym wskazywała swoim czytelniczkom, jak sprawić, by współczesne święta Bożego Narodzenia odzyskały dawny urok, to obie książki mają element, a właściwie cel, wspólny: magię. Obie pisarki przypominają czytelnikom, że Boże Narodzenie to cud, na który wszyscy czekamy. Małgorzata Musierowicz, oddziałując na wszystkie zmysły czytelników, wprowadza ich w atmosferę świąt i radzi, aby na czas Wigilii zatrzymać się i chłonąć otaczającą atmosferę. Prof. Heska-Kwaśniewicz wspomniała o swoich zajęciach dydaktycznych w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego, kiedy to w grudniu prosiła studentów, aby przynieśli odnalezione przez siebie najpiękniejsze literackie opisy Bożego Narodzenia. Gdy kolejne osoby odczytywały wybrane przez siebie fragmenty, wytwarzała się miła atmosfera, a kiedy Pani Profesor czytała urywki *Na Gwiazdkę* Musierowicz, studenci słuchali oczarowani, jakby pochłaniając świąteczne dźwięki i zapachy, niemal wydobywające się z książki.

Spośród nazwisk wielu twórców, których dzieła stały się przedmiotem rozważań w *Tajemniczych ogrodach*, prof. Heska-Kwaśniewicz wspomniała także Zbigniewa Lengrena. Ilustrator znany przede wszystkim jako twórca profesora Filutka z ostatniej strony tygodnika „Przekrój”, był także autorem książek obrazkowych dla dzieci. Badaczka skierowała uwagę obecnych na historyjkę o przygodach zwierząt *Borek, Topek i Aza*. Książka, już dziś nieco zapomniana, poprzez świetne ilustracje i komizm językowy odpowiada na potrzeby czytelnicze małych i większych czytelników. Dodatkową rekomendacją może być wyznaczenie prof. Heski-Kwaśniewicz – w jej rodzinie cytaty z książki Lengrena, weszły do codziennego języka.

Rozmowa, która nawiązywała do niemal wszystkich szkiców z książki, dała obecnym możliwość poznania zainteresowań autorki a nawet jej bardzo osobistych doświadczeń czytelniczych. Po odpowiedzi na ostatnie

pytanie K. Tałuc, przybyli goście przyłączyli się do rozmowy, zadając pytania i dzieląc się refleksjami odnośnie do literatury dziecięcej, czytelnictwa dzieci i wpływie różnych czynników na kształtowanie zamiłowań czytelniczych najmłodszych.

Profesor Stanisława Kalus podziękowała autorce za książkę nie tylko ciekawą, ale przede wszystkim przydatną, bo pokazującą wartościową literaturę dla dzieci i młodzieży. Wyraziła jednak obawę, czy ta i inne – podobne książki – mają szansę spotkać się z szerokim odzewem społecznym. Niestety, książki naukowe wydawane są obecnie w niskich nakładach. W dyskusji wyłonił się też wątek przygotowania przyszłych nauczycieli języka polskiego do pracy z młodym czytelnikiem i odpowiedzialności nauczycieli za poziom czytelnictwa wśród dzieci. Wśród głosów krytycznych były takie, które mówiły, że obecny system, preferujący czytanie jedynie fragmentów lektur, nie kształtuje w uczniach ani zamiłowania czytelniczego, ani nie pozwala nabywać kompetencji czytelniczych. Pojawiły się również głosy pozytywne, o dzieciach, które kochają literaturę i dla których książka jest stałym towarzyszem dnia codziennego. Dr hab. prof. UŚ Bernadeta Niesporrek-Szamburska oraz dr hab. prof. UŚ Helena Synowiec z Katedry Dydaktyki Języka i Literatury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego opowiadały o swojej pracy ze studentami filologii polskiej, którzy w trakcie studiów uczą się jak rozpoznawać wartościową literaturę dla dzieci i jak zachęcać uczniów do czytania. K. Tałuc zwróciła uwagę, że nie wszystkie uczelnie, które kształcą w zakresie informacji naukowej i bibliotekoznawstwa, oferują w swoim programie przedmiot dotyczący znajomości literatury, szerzej książki dziecięcej. Katowicki Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, jako jeden z niewielu, umożliwia swoim studentom zdobycie wiedzy na temat współczesnego rynku książki dla dzieci i młodzieży, wartościowania literatury dla młodych, czy form pracy z książką.

W dyskusji znalazły odzwierciedlenie współczesne niepokoje o poziom czytelnictwa dzieci i młodzieży, ale jednocześnie przebijały się głosy mówiące, że przecież wszyscy dorośli mają możliwość kształtowania dobrych nawyków wśród dzieci, a współczesny rynek książki dla najmłodszych oferuje wiele wartościowych tytułów, które dzięki pracy badaczy, m.in. prof. Heskiej-Kwaśniewicz, docierają do coraz szerszego grona odbiorców.

Bibliografia

- K. Heska-Kwaśniewicz (2013), *Tajemnicze ogrody. 3. Rozprawy i szkice z literatury dla dzieci i młodzieży*. Katowice.